

הַלְבוֹת בְּבוֹרוֹת פֶּרֶק ו

א. מִצֹּה לַהֲפָרִישׁ אֶחָד מֵעֲשֶׂרָה מִכָּל בְּהֵמוֹת טְהוֹרוֹת שִׁינְלָדוֹ לָאָדָם, בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה; וְאֵין מִצֹּה זֹה נוֹהֶגֶת אֲלֵא בַּבֶּקֶר וּבַצֹּאן בְּלִבָּד, שֶׁנֶּאֱמָר "וְכָל-מֵעֶשֶׂר בֶּקֶר וְצֹאן . . ." (ויקרא כז, לב).

ב. מֵעֶשֶׂר בַּהֶמָּה נוֹהֵג בְּחֲלִין, אֲבָל לֹא בַּמִּקְדָּשִׁין; וְנוֹהֵג בָּאָרֶץ וּבַחוּצָה לָאָרֶץ, בַּפָּנִי הַבֵּית וְשֵׁלֹא בַּפָּנִי הַבֵּית. אֲבָל חֲכָמִים אָסְרוּ לַעֲשׂוֹר בַּהֶמָּה בְּזֶמֶן הַזֶּה, וְתִקְנוּ שֶׁאֵין מֵעֲשִׂירִין אֲלֵא בַּפָּנִי הַבֵּית גִּזְרָה שְׁמָא יֵאָכְלוּהוּ תָמִים, וְנִמְצָא בָּא לַיָּדִי אֲסוּר כָּרַת שֶׁהוּא שְׁחִיטַת קֳדָשִׁים בַּחוּץ. וְאִם עֶבֶר וְעֶשֶׂר בְּזֶמֶן הַזֶּה הָרִי זֶה מֵעֶשֶׂר, וַיֵּאָכֵל בְּמוֹמוֹ.

ג. הַכֹּל חִיבִין בְּמֵעֶשֶׂר בַּהֶמָּה, כּוֹהֲנִים לְוִיִּים וְיִשְׂרָאֵלִיִּים. וְדִין מֵעֶשֶׂר בַּהֶמָּה שֶׁיִּהְיֶה נִשְׁחַט בַּעֲזָרָה, וְזוֹרְקִין דָּמוֹ זְרִיקָה אַחַת כְּנֶגֶד הַיָּסוֹד, וּמִקְטִירִין אִמּוּרָיו; וְשָׂאֵר הַבָּשָׂר נֹאכָל לַבְּעָלִים בִּירוּשָׁלַיִם, כְּשָׂאֵר קֳדָשִׁים קָלִים. וְאֵין לְכוֹהֲנִים בּוֹ כָּלוּם; אֲלֵא כָּלוּ לַבְּעָלִים, כְּפֶסֶח. וְאִם הָיָה בַּעַל מוֹם בֵּין שְׁנֵפֶל בּוֹ מוֹם, בֵּין שֶׁהֲפָרִישׁוֹ בַּתְּחִלָּה בְּמוֹמוֹ הָרִי זֶה נֹאכָל בְּכָל מָקוֹם.

ד. מֵעֶשֶׂר בַּהֶמָּה אֲסוּר לְמַכּוֹר אוֹתוֹ כְּשֶׁהוּא תָמִים, לְפִי שֶׁנֶּאֱמָר בּוֹ "לֹא יִגָּאֵל" (ויקרא כז, לג); מִפִּי הַשְּׁמוּעָה לְמַדּוֹ שֶׁזֶּה שֶׁנֶּאֱמָר "לֹא יִגָּאֵל" אֵף אֲסוּר מִכִּירָה בְּכָלָּו, שֶׁאֵינוֹ נִגָּאֵל וְאֵינוֹ נִמְכָּר כָּלָּל. וַיֵּרָאֵה לִי שֶׁהַמּוֹכֵר מֵעֶשֶׂר לֹא עָשָׂה כָּלוּם, וְלֹא קָנָה לוֹקָח; וּלְפִיכֹף אֵינוֹ לוֹקָה, כְּמוֹכֵר חֲרָמִי כּוֹהֲנִים שֶׁלֹּא קָנָה לוֹקָח, וְכְמוֹכֵר יֶפֶת תֹּאֵר, כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר בְּמָקוֹמוֹ.

ה. מִדְּבָרֵי סוֹפְרִים שֶׁאֲסוּר לְמַכּוֹר אוֹתוֹ בַּעַל מוֹם, וְאֶפְלוֹ שְׁחוּט גִּזְרָה, שְׁמָא יִמְכְּרוּ חֵי; לְפִיכֹף אֵין שׁוֹקֵלִין מִנָּה כְּנֶגֶד מִנָּה בְּמֵעֶשֶׂר, כְּדֶרֶךְ שֶׁשׁוֹקֵלִין בַּבֶּכּוֹר מִפָּנֵי שֶׁהוּא נִרְאֶה כְּמוֹכֵר. וּמֵעֶשֶׂר בַּהֶמָּה שְׁלִיתוּמִים שֶׁנִּשְׁחַט בְּמוֹמוֹ, מִתֵּר לְמַכּוֹר כְּדֶרֶכוֹ: מִפָּנֵי הַשֵּׁב אֲבָדָה לִיתוּמִים, לֹא גִזְרוּ עָלָיו.

ו. מֵעֶשֶׂר שֶׁנִּשְׁחַט בְּמוֹמוֹ מִתֵּר לְמַכּוֹר חֲלָבּוֹ וְגִידָיו וְעוֹרוֹ וְעֲצָמוֹתָיו, וְלֹא אָסְרוּ לְמַכּוֹר אֲלֵא בָּשָׂרוֹ בְּלִבָּד. וְאִם הִבְלִיעַ דָּמֵי הַבָּשָׂר בְּדָמֵי הָעוֹר וְהַחֲלָב וְהַגִּידִין, וּמִכּוֹר הַכֹּל בַּהֲבָלָעָה מִתֵּר; וְאִם הָיוּ דָּמֵי הָעֲצָמוֹת יָקָרִים, וְהִבְלִיעַ דָּמֵי הַבָּשָׂר בְּדָמֵי הָעֲצָמוֹת מִתֵּר.

ז. הַכֹּל נֶאֱמָנִים עַל מוֹמֵי מֵעֶשֶׂר לוֹמַר, מוֹם זֶה מֵאֲלִיו בָּא וְלֹא נַעֲשָׂה לְדַעַת; אֶפְלוֹ אֵלּוֹ שֶׁאֵינָן נֶאֱמָנִים עַל הַבֶּכּוֹר, נֶאֱמָנִים עַל הַמֵּעֶשֶׂר. וְרוֹאֶה אָדָם מוֹמֵי מֵעֶשֶׂר שָׁלוֹ, וּמִתִּירוֹ אִם הָיָה מִמָּחָה: שֶׁאִם יִרְצֶה, יִטִּיל מוֹם בְּכָל עֲדָרוֹ וְאַחֵר כֹּף יַעֲשֶׂר; וְנִמְצָא הַמֵּעֶשֶׂר בַּעַל מוֹם מִתְחַלְתּוֹ.

ח. הַלּוֹקָח טְלָאִים שֶׁנִּלְדוּ בְּשָׁנָה זֹה, אוֹ שֶׁנִּתְּנוּ לוֹ בְּמִתְּנָה הָרִי הֵן פְּטוּרִין מִן הַמֵּעֶשֶׂר: עַד שִׁינְלָדוֹ בְּרִשּׁוֹתוֹ. לְפִיכֹף הַשְּׁתַּפִּין שֶׁנִּשְׁתַּתְּפוּ בַּבְּהֵמוֹת, וְהִבִּיא זֶה מֵאָה טְלָאִים, וְהִבִּיא זֶה מֵאָה טְלָאִים, וְעָרְבוּ אוֹתָן, וְנִשְׁתַּתְּפוּ בָּהֶן הָרִי הַמֵּאֲתַיִם פְּטוּרִין מִן הַמֵּעֶשֶׂר, שֶׁכָּל טָלָה מֵהֶן כְּמִכּוֹר; וְכֵן הָאֲחִים שִׁירְשׁוּ טְלָאִים מֵאֲבֵיהֶם, הָרִי הֵן פְּטוּרִין מִן הַמֵּעֶשֶׂר. אֲבָל הַנוֹלָדִים לָהֶם בְּשִׁתְּפוֹת לְאַחֵר מִכָּאֵן מֵאֲלוֹ הַבְּהֵמוֹת, בֵּין לַשְּׁתַּפִּין בֵּין לְאֲחִים חִיבִין בְּמֵעֶשֶׂר.

ט. וְכֵן אִם הָיוּ שְׁתַּפִּין בְּמַעוֹת, וְקָנוּ בַּהֵמוֹת מִמַּעוֹת הַשְּׁתַּפּוֹת,

וְהָאֲחִים שָׁקְנוּ בַּהֲמוֹת מַמְעוֹת הַיִּרְשָׁה הָרִי הַנּוֹלָדִים מֵהֶם לְאַחַר
מִכָּאן, חֵיבִין בְּמַעֲשֵׁר: שֶׁהָרִי בְּרִשׁוֹתָן נִלְדוּ, וְהָרִי הֵן כָּאִישׁ
אֶחָד.

י. חֲלָקוּ הָאֲחִין וְהַשְׁתַּפִּין אַחֵר שֶׁנִּלְדוּ לָהֶן הַבְּהֵמוֹת בְּרִשׁוֹתָן,
וַחֲזָרוּ וַנִּשְׁתַּתְּפוּ הָרִי אֵלּוּ פְּטוּרִין מִן הַמַּעֲשֵׁר: שֶׁבִשְׁעָה שֶׁחֲלָקוּ
נַעֲשׂוּ הַכֹּל לְקוֹחֵינָן, וְהַלְקוֹחַ פְּטוּר; וְכִשְׁחֲזָרוּ וַנִּשְׁתַּתְּפוּ, הָרִי
נִשְׁתַּתְּפוּ בַּבְּהֵמוֹת וַעֲדִין לֹא יִלְדוּ לָהֶן בְּרִשׁוֹתָן אַחֵר שֶׁתּוֹף זֶה
הַשָּׁנִי. וְאַף עַל פִּי שֶׁחֲלָקוּ גְדִיִּים כְּנֶגֶד גְּדִיִּים, וּטְלָאִים כְּנֶגֶד
טְלָאִים, וַעֲשָׂרָה כְּנֶגֶד עֲשָׂרָה הַכֹּל פְּטוּרִין מִן הַמַּעֲשֵׁר, וְהָרִי הֵן
כְּלָקוֹחֵינָן.

יא. הָאֲחִין וְהַשְׁתַּפִּין שֶׁחֲלָקוּ בַּכֶּסֶפִּים, וְלֹא חֲלָקוּ בַּבְּהֵמָה חֵיבִין
בְּמַעֲשֵׁר, שֶׁעַדִּין לֹא נַעֲשׂוּ הַבְּהֵמוֹת לְקוֹחֵינָן; אָבֵל אִם חֲלָקוּ
הַבְּהֵמוֹת אֵף עַל פִּי שֶׁעַדִּין לֹא חֲלָקוּ הַכֶּסֶפִּים, הָרִי אֵלּוּ פְּטוּרִין.

יב. הַלּוֹקַח עֲשָׂרָה עֲבָרִים בְּמַעֲי אֲמָן כֹּלָן נִכְנָסִין לְדִיר לְהַתְעֵשֶׁר,
שֶׁהָרִי בְּרִשׁוֹתוֹ נִלְדוּ. כּוֹהֵן שֶׁנִּפְּלוּ לוֹ עֶשֶׂר בְּהֵמוֹת בְּגֹזֶל הַגֵּר,
פְּטוּרִין מִן הַמַּעֲשֵׁר שֶׁמִּתְּנֹת כְּהֵנָּה, מִתְּנֹת הֵן; וְכֹכֶר בְּאַרְנוֹ
שֶׁהֵנֹתָן בְּמִתְּנָה, פְּטוּר מִן הַמַּעֲשֵׁר.

יג. הַכֹּל נִכְנָסִין לְדִיר לְהַתְעֵשֶׁר בֵּין תְּמִימִים בֵּין בַּעֲלֵי מוּמִין,
וְכָל אֲסוּרֵי מִזְבֵּחַ: חוּץ מִן הַכֹּלָאִים, וְהַטְּרֵפָה, וְיוֹצֵא דָּפֶן,
וּמַחֲסֵר זֶמֶן שֶׁכָּל אֵלּוּ פְּטוּרִין מִן הַמַּעֲשֵׁר; וְכֵן הִיתּוּם שֶׁמִּתְּנָה
אִמּוֹ, אוֹ נִשְׁחָטָה עִם לִידָתוֹ אִינוּ מִתְעֵשֶׁר. וּדְבָרִים אֵלּוּ, מִפִּי
הַשְּׁמוּעָה הֵם.

יד. אֵין הַלּוֹקַח פְּטוּר, אֲלֹא אִם נִלְקַח אַחֵר שֶׁנִּרְאָה לְהַתְעֵשֶׁר.
לְפִיכֶךָ הַלּוֹקַח טְלָאִים בְּתוֹךְ שִׁבְעַת יָמֵי הַלִּידָה כְּשִׁיגִיעַ זְמַנָּם,
חֵיב לַעֲשׂוֹן: שֶׁפִּיּוֹן שֶׁאֵין מַחֲסֵר זֶמֶן רְאוּי לְהַתְעֵשֶׁר הָרִי זֶה כְּמִי
שֶׁלָּקַח עֲבָרִים, וְנִלְדוּ בְּרִשׁוֹתָו.

טו. כָּל בְּהֵמָה שֶׁהִיא סֶפֶק אִם בֵּת מַעֲשֵׁר הִיא, אוֹ אֵינָהּ בֵּת
מַעֲשֵׁר הָרִי הִיא פְּטוּרָה מִן הַמַּעֲשֵׁר; לְפִיכֶךָ טְלָאִים שֶׁנִּתְעָרַב
בָּהֶן יְתוּם אוֹ לָקוֹחַ וְכִיּוֹצֵא בָּהֶן הָרִי כֹלָן פְּטוּרִין, שֶׁכָּל אֶחָד
מֵהֶן סֶפֶק הוּא.